
TONARG Vårmöte 19/4-2024

Plats: Södersjukhuset, Lokal Tanto. HissG, plan 8

1. Mötet inleds. Samtliga deltagare presenterar sig

Deltagare på plats: Ann-Christin Alvarsson Larsson, Clara Lilieqvist, Pia Jakobsson Kruse, Sofii Karlsson, Ann-Christine Nilsson, Emelie Nilsson, Emma Ternér, Joanna Romell, Jessica Sunesson, Ingrid Sääv

Deltagare på länk: Anna-Sofia Melin, Carolina Brost, Irina Gullstrand, Ingela Norén, Anna Holm, Jannike Norström, Karin Emilsson, Jenny Varenhorst, Karolina Moldeus, Katarina Johansson, Mariko Yoshinaga Galvér, Mikael Olsson Friberg, Peppi Nash, Anna Jurzyk, Camilla Rahm

2. Genomgång av förra mötets protokoll

Kort genomgång. Avstämning att samtliga åtgärder som skulle gjorts till dagens möte är gjorda.

- TONARG deltar inte i Föreningen för Svensk Ungdomsmedicins kurs i Ungdomsmedicin 2024 vad gäller programinnehåll för gynekologer/obstetriker. Detta med motivationen att utbildningsbudgetar generellt är hårt åtstramade i år. Vi riktar in oss på att aktivt delta under 2025.

Action: Tas upp som programpunkt vid höstmötet 2024 efter avstämning med FSUM
(Joanna Romell)

- SFOG 2024. När TONARG kontaktade SFOG med förslag om tema på ungdomsgynekologi var programmet redan fullt. Anna Holm meddelar att Vulva-ARG fått plats i programmet, berör även ungdomsgynekologi. Hur bevakar vi ungdomsgynekologiska intressen för kommande möten? NFOG 2025 (Uppsala)?

Action: Ta reda på hur vi anmäler intresse för att bidra till programmet **(Joanna Romell)**

3. Nytt sedan sist

Vårdprogram Fosterliv – 20 års ålder

NPO och Socialstyrelsen vill ha ett hälsoprogram från mödrahälsovård till vuxen ålder. Vad ska ingå i ett sådant? Främja psykisk ohälsa. Någon form av brainstormingmöte har ägt rum, ingen på dagens möte har varit inbjuden att delta eller har info om status på projektet.

Action: Anna Gutniak kontaktas för mer info **(Ann-Christine Nilsson)**.

Nationellt uppdrag för Ungdomsmottagningen

TONARG har tillfrågats och också accepterat att skriva under en skrivelse till Socialminister Jakob Forssmed om behovet av ett nationellt uppdrag för Ungdomsmottagningarna. Denna skickades på initiativ av FSUM. Vi har inte fått information om skrivelsen ledde till det möte som efterfrågades med Socialministern.

Action: Skrivelsen bifogas med i samband med utskick av dagens mötesanteckningar. Efterfråga vad responsen blev från Socialministern **(Joanna Romell)**

SKR/HPV-vaccin

Ann-Christine Nilsson: Allmän HPV-vaccination infördes 1999 för skolvaccination av flickor i åk5.

Även flickor födda 1994-1998 erbjöds vaccin, men inte uppstrukturerat och inte så många som valde

att göra det. 2008 infördes HPV-vaccination i barnvaccinationsprogrammet även för pojkar. 1999-2007 användes Gardasil4, som utökades till Gardasil9 2008 och framåt.

SKR har nu upphandlat HPV-vaccin för de flickor och pojkar födda 1994 eller senare som antingen inte vaccinerats eller som bara vaccinerats med Gardasil4.

Upphandlat enligt ramavtal. Regionerna får bestämma själva hur de gör. Får ej ta betalt för själva vaccinet. Kan utnyttja upphandlingen att "vaccinera upp" de som inte fått Gardasil9. Gäller även de som koniserats (rekommenderas vaccin, ingen åldersgräns).

Vaccineringen görs av dsk på VC.

Screeningprogrammet fortsätter. Från 23 års ålder, var 5e år. From 50 års ålder, var 7e år. Primärt HPV-test, även hos unga. HPV-pos => cellprov. Om ua, nytt HPV –test efter 1,5år. Om forts positivt => kolposkopi

Jenny Varenhorst: I Stockhlm's stads kommun kan pat under och över 18 år HPV-vaccineras i skolan så länge de går kvar där.

Sofia Karlsson: Nya vårdprogrammet med ovan testningar medför allt färre kolposkopier.

TONARGs medlemmar uppmanas hjälpa till att sprida denna information till patienterna

3. Ungdomar och mensvärk

Elevhälsan och handläggning av mensvärk

Emma Terner presenterar sitt ST-arbete "Normalisering av smärtor fördröjer diagnos" om elevhälsans kännedom om och handläggning av mensvärk.

Mensvärk är den vanligaste orsaken till kortfrånvaro i skolan. 36% av 16-20 år uppger sig ha svår mensvärk. Svårt att skilja på "vanlig" dysmenorré och endometrios. Skolsköterskorna (låg/mellan/högstadium/gymnasiet) uppgav att de behövde mer fortbildning om dysmenorré/endometrios, men också tveksamma till om denna kunskap ingick i deras uppdrag.

Enkätbaserad studie till skolsköterskor i Sörmland. 46% svarsfrekvens, de flesta jobbade i åk4-6.

- 2/3 uppgav att de minst en gång i månaden träffar elever som har besvär med menssmärta
- Angav olika definitioner på "svår" mensvärk ("påverkar vardagen", värktabletter hjälper ej, specifik VAS-nivå)
- Vid menssmärta hänvisade 4/10 till annan instans (UMO), vid svår menssmärta hänvisade 8/10.
- De som kände till långtidskonsekvenser av endometrios, hänvisade i större utsträckning till annan instans (UMO).
- De flesta önskade mer utbildning om menssmärta/endometrios.

Menssmärta omnämns inte i skolsköterskornas metodstöd eller i boken Evidensbaserad elevhälsa. Trots detta uppgav 45% av skolsköterskorna att det ändå tog upp frågan vid elevhälsosamtal.

Västernorrlands behandlingslinje

Ingrid Sääv har se över Västernorrlands behandlingslinje för Svår Mensvärk. Flödesschemat är även lagt som bilaga till SFOG-råd om Endometrios – del15 Barn och unga med dysmenorré/endometrios

Egenvård bör inte ligga först i flödesschemat då det signalerar som om man alltid måste göra det först innan man söker vård. Förslag att det istället lyfts ut från flödesschemat och ligger som en separat ruta, som ett komplement till andra insatser.

Även om man har lite eller måttlig värk ska man ges information om att hormonell behandling finns.

Anna Jurzyk: Överskrift "svår mensvärk" begränsar. Vad är lindrig, måttlig svår? Alla borde ha tillgång till detta dokument. Förslagsvis ändra överskriften till bara "Mensvärk"

Ingrid Sääv/Jessica Sunesson: Kapitlet i metod- och kunskapsbanken om svår mensvärk är uppdaterad. Där finns även kapitel om mensbesvär, mensvärk.

<https://metodkunskapsbank.ungdomsmottagningarna.se/sexuell-och-reproduktiv-halsa/menstruation/>

Ökad information och push för att flickorna ska söka hjälp tidigt medför också förändringar för UMO med bla unga flickor <13 som söker hjälp. Föräldrarnas delaktighet blir tydligare. Klar förbättring generellt är att vi följer upp insatt behandling i större utsträckning.

Vad ska bmsk och vad ska läkare göra? När kommer preventivmedelsbehovet? Man behöver förstås inte ha debuterat sexuellt/ha partner/ha en viss sexuell läggning för att det ska finnas ett preventivmedelsbehov.

Action: Anna Jurzyk (RVN) återkopplar TONARGs kommentarer till de som uppdaterar flödesschemat (Anna Jurzyk)

Uppdatering kring barnendometriosis.se

Våra kommentarer från förra mötet återkopplades till projektledaren för barnendometriosis.se och justeringar har gjorts i utbildningsmaterialet. Svensk Barnsmärtförening har valt att inte bidra med text om långvarig smärta direkt på hemsidan utan hänvisat till att det istället länkas till vårdprogrammet för barn med långvarig smärta.

5. TONARGs SFOG-råd

Genomgång av befintlig ARG-rapport Ungdomsgynekologi (2013) efter att de granskas av mindre grupper inom TONARG.

Kapitel 1 Att möta ungdomar

Ej gått igenom inför dagens möte. Principen HEEADSS presenteras i detta kapitel och bör finnas tillgänglig i någon form via TONARG.

Action: info om HEEADSS finns att tillgå via TONARGs hemsida (Joanna Romell)

Kapitel 2 Tonårsutveckling

Görs ej om till SFOG-råd. Länk istället till Metod- & Kunskapsbanken (säkerställer samma information och kontinuerlig uppdatering) + HEEADSS

Action: länk via TONARGs hemsida (Joanna Romell)

Kapitel 3 Ungdomssexologi

Uppdateras med tillägg om sexuell utveckling.

Action: SFOG-råd (Pia Kruse, Ann-Christine Nilsson korrläser)

Kapitel 4 Att möte homo- bi- trans

Länka till Metod- och Kunskapsbanken? Uppdatera till SFOG-råd om bemötande av minoritetsgrupper. Normmedvetenhet.

Action: Pausas i nuläget. Återupptas Höstmöte 2024 (**Joanna Romell**)

Kapitel 5 Att möta ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning

Behöver skrivas om i någon form så att det är mer handfasta råd. Finns redan färdigt anpassat material/bildstöd tillgängligt? Vad finns på Metod- och Kunskapsbanken?

Tips på person att kontakta: Margareta Hagvall

Action: Se över redan tillgängligt material. Kontakt med Margareta Hagvall (**Emma Terner**)

Kapitel 6 Ungdomar och våld

Skralt innehåll, den digitala aspekten saknas helt. Snabba förändringar. Jessica Sunesson informerar om att forskning pågår via Linköpings Universitet på detta ämne. Material framtaget som ska testas i klinisk vardag hösten-24.

I VGR ska material om våld finnas i deras (UMO?) kompetenscentrum. Kontakt Sofia Hammarström.

Tips om materialet på Sexit

Action: Vad heter forskaren i Linköping? (**Jessica Sunesson**)

Action: Kontakt med Sofia Hammarström VGR för att se vilken info som finns (**Ann-Christine Nilsson**)

Kapitel 7 Omhändertagande av kvinnor med problem kring heder och oskuld

Förlegat innehåll. Kan ej användas i den form det är nu.

Action: Pausas, Näsström ej i tjänst. Återupptas Höstmöte-24 (**Joanna Romell**)

Kapitel 8 Könstympling och tonåringen

Ingen återkoppling från Eshraghi/Berger.

Action: Anna Holm ser över en uppdatering tillsammans med Eshraghi (**Anna Holm**)

Kapitel 9 Vanliga genitala infektioner på ungdomsmottagningen

Genomgången, förslag på uppdateringar kring specifika STI. SSDV (Svenska Sällskapet för Dermatologi och Venereologi) har nationella riktlinjer, uppdateras kontinuerligt

Beträffande svamp har Vulva-ARG nyligen uppdaterat SFOG-råd

Action: TONARG utformar inga egna råd utan hänvisar till SSDV respektive Vulva-ARG (**Joanna Romell**)

Kapitel 10 Ungdomar och HIV

Ej genomgången.

Action: Översikt vad Venhälsan och MUM har för riktlinjer, ngt speciellt material om ungdomar? (**Joanna Romell**)

Kapitel 11 Unga män på ungdomsmottagningen

Magert innehåll. Saknas: ED, PE, Balanit, Knölar i penis/pung. Sexuella besvär. Tips på personer som är kunniga i ämnet - Elin Gahm (ANOVA), Stefan Arver (ANOVA), Jan Erik Danber

Action: Kontakt med Elin Gahm & Co (**vem? Ingela Norén?**)

Kapitel 12 Preventivmedel och abort för unga

Rörigt, otydlig blandning av prev och abort. Ej behov av TONARGs egna prev-råd, bra nationell info finns ex på janusinfo.se. Abortråd finns ex Region Stockholm/Gotlands råd. Det specifika är omhändertagandet av ungdomarna (lagar, kuratorstöd)

Action: SFOG-råd om omhändertagandet vid abort specifikt hos unga (Ann-Christin Larsson, Clara Liliequist, Joanna Romell)

Kapitel 13 Unga kvinnor med penetrations- och samlagssmärta

Förlegad information. Stort behov av uppdatering. Nationella råd och riktlinjer publicerade från Socialstyrelsen samt Nationellt Kliniskt kunskapsstöd, länkarna tillgängliga via SFOG's hemsida. Många pågående projekt om hur kunskapsstöden ska implementeras på UMO-nivå.

Finns ett behov av tydliggörande av vård- och ansvarsnivåer för denna patientgrupp, men inte TONARGs uppdrag att driva det.

Action: Ingen åtgärd från TONARGs sida. Invänta det arbete som redan pågår

Kapitel 14 Rubbningar i blödningsmönstret

Vad är specifikt för ungdomar? Handläggning/diagnosticering av PCOS. Anovulatoriska blödningar. Primär amenorré. Vad finns skrivet ex via Endokrin-ARG? UE Södersjukhuset har utarbetat lokal rutin för handläggning av PCOS hos tonåringar.

Action: Se över möjligheten att göra UEs lokala PCOS-råd till SFOG-råd (Joanna Romell)

Action: Vad finns skrivet om Primär Amenorré? Anovulatoriska blödningar? (vem? Carolina Brost?)

Kapitel 15 Menstruationssmärta

I behov av uppdatering. Ej behov av specifikt SFOG-råd från TONARG. EndoARG uppdaterar sina SFOG-råd om dysmenorré/endometrios. Kap15 "Barn och unga med dysmenorré/endometrios". TONARG och FARG har bjudits in att delta.

Action: Aktivt deltagande vid uppdatering av EndoARGs kap15. Länk till detta på TONARGs hemsida (Ingrid Sääv, Camilla Rahm, Carolina Brost, Katarina Johansson)

Kapitel 16 Rikliga menstruationsblödningar

Informationen behöver uppdateras. Men behövs särskilt SFOG-råd om detta från TONARG? Anovulatoriska blödningar, utredning blödningsrubbningar?

Action: Avvakta. Hitta lämpliga hänvisningar. Anovulatoriska blödningar. Koagulationsutredning. Vem skriver? Tas upp igen Höstmöte-24 (Joanna Romell)

Kapitel 17 Premenstruellt Spänningssyndrom (PMS)

Behövs inget specifikt SFOG-råd för ungdomar. Hänvisa till redan befintlig information ex janusinfo.se. Ev kommentar om återhållsamhet SSRI hos unga?

Action: Avvakta. Tas upp igen vid Höstmötet-24 (Joanna Romell)

Förslag på nya ämnen för SFOG-råd

- *Att möta ungdomar med Neuropsykiatrisk Funktionsnedsättning.* Ta hjälp av ex Lotta Borg Skoglund

Action: Avvakta. Tas upp igen vid Höstmötet-24 (Joanna Romell)

Nästa möte

Fredagen 22/11-2024, Södersjukhuset

Förslag på föreläsningämnen

- Relativ energibrist (REDS). Anna Melin, dietist och docent, Institutionen för Idrottsvetenskap, Linnéuniversitetet
- Sexuell exponering på nätet, Polisen Online (Ingrid/Jessica)

Action: Bjud in Anna Melin. Om hon inte kan, kontaktas Polisen Online (**Joanna Romell, Jessica Sunesson**)

Antirasistiska perspektiv

Annie Boroian, socionom. Kurator på Sollentuna Ungdomsmottagning

Annie gick igenom definitionen av och olika nivåer av rasism. Sverige och självbilden, det råder "färgblindhet". Ängsligt att prata rasism i Sverige, vilka ord får användas etc.

Rasism i vården. Illustreras med några exempel. Påverkar jämlik vård.

Rasism och sexualitet - Vithetsnorm och skönhetsideal, sexuella stereotyper och exotifiering, dejting och relationer, porr

Take home messages:

- Rasism en del av ungas vardag
- Unga söker ej stöd pga rädsla att bli bemötta stereotyp
- Ha kritiska ögon, vaksamhet kring rasistiska generaliseringar och uttalanden
- Normalisera samtalet om rasism
- "Kulturella skillnader" eller kulturrasism
- Se över hur det är på just din arbetsplats
- Sök kunskap, gå utbildningar mm
- Demografin i Sverige mkt annorlunda vs 40 år sedan, behöver normaliseras, lära oss

Tips: Rasism barn och unga (2021, Barnombudsmannens rapport, "Om barns och ungas utsatthet för rasism")

Presentationen läggs på TONARGs hemsida.

Tack för den här gången. Vi ses och hörs i november!